

JEDL

ŽENY, DRŽTE HUBY!

Metodický list
pro pedagogy
a jejich studenty

Vážené pedagožky, vážení pedagogové,

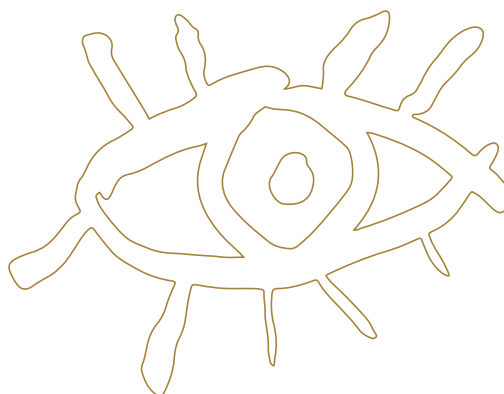
Tento metodický a pracovní list by měl vám a vašim studentům pomoci k hlubšímu prožitku představení **ŽENY, DRŽTE HUBY!** a k propojení jeho témat s výukou či semináři. Je určen všem studentům 15+, tedy i vysokoškolákům. První část listu vás naladí a připraví před návštěvou divadla, ve druhé části potom najdete otázky a cvičení k reflexi inscenace. Berte cvičení jako nabídku a klidně vybírejte, přeskakujte, nebo měňte. Některé otázky je možné zadat také jako samostatnou školní či domácí slohovou práci.

Máme radost, že se chystáte právě na představení o Růženě Vackové. Věříme, že vašim studentům přiblíží neobyčejnou osobnost profesorky Vackové a nastíní zločinné postupy komunistického režimu zejména v padesátých letech. Témata inscenace se váží k osnovám předmětů a k průřezovým tématům:

- Dějepis
- Český jazyk a literatura
- Občanská výchova
- Estetická výchova
- Společnost pro všechny (Osobnostní a sociální výchova)

Přejeme vám hluboký divadelní zážitek, mnoho podnětů k diskuzi a inspirativní práci s tímto listem!

Alena Skálová
divadelní lektorka

ÚVOD K INSCENACI

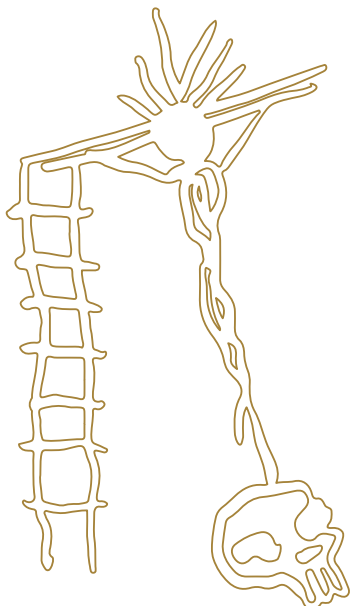
Růžena Vacková patří k pozapomenutým statečným ženám českého 20. století. Tato profesorka klasické archeologie, intelektuálka, politická vězenkyně a disidentka v sobě nesla neuvěřitelnou duchovní sílu, která ustála ty nejkrutější postupy komunistického režimu. Její osud inspiroval Lucii Trmíkovou k vytvoření scénáře k inscenaci *Ženy, držte huby!* a k ztvárnění role Růženy Vackové. V představení zazní úryvky Růženiných dopisů z několika komunistických žalářů a čtyři skladby J. S. Bacha, kterého měla Růžena ráda. Tvůrci inscenace pracovali také s knihou *Byly jsme tam taky*, kterou napsala jiná politická vězenkyně Dagmar Šimková, a s poezií Vladimíra Holana.

V roce 1948 přednášela Růžena Vacková na filozofické fakultě Univerzity Karlovy antické umění, estetiku a divadelní vědu. Jako jediná z pedagogického sboru se 25. února 1948 zapojila do studentského pochodu za svobodu a demokracii. Manifestaci zastavila komunistická policie, studenti byly šikanováni a vyloučeni ze škol. Spolu s nimi musela opustit univerzitu i Růžena. Ve své pedagogické činnosti a kontaktu s mladými lidmi však pokračovala dál – pořádala bytové přednášky. Byla také součástí katolického podzemí a zapojovala se do protikomunistického odboje. V roce 1952 byla kvůli těmto aktivitám zatčena StB a odsouzena ve vykonstruovaném procesu Mádr a spol. Obvinění bylo absurdní. Byla odsouzena k 22 letům těžkého žaláře za údajnou špionáž a vyzrazování státních tajemství.

Růžena prošla několika ženskými věznicemi v bývalém Československu. Byla například v Pardubicích nebo v Praze Ruzyni. Pro své spoluvězkyňe tajně pořádala přednášky o filozofii a dějinách umění, často na záchodech. Organizovala také hladovky, kterými ženy bojovaly proti nelidským podmínkám ve věznicích. Zima, omrzliny, šikana, hlad a exkrementy v celách byly každodenní realitou vězenkyň. Růžena si přesto dokázala uchovat hrdost a morální pevnost. Nikdy nepožádala o milost, protože se podle svých slov ničím neprovinila.

Intelektuální činnost a umění měly ve věznicích 50. let 20. století důležité místo. Přestože byly velmi riskantní. V úvodu k *Vězeňským přednáškám* Růženy Vackové vydaným v devadesátých letech popisuje situaci historik Zdeněk Pouta:

Dnes si těžko dovedeme představit, jakým trestům se vystavovali všichni ti, kteří nepřestávali za branami věznic a pracovních táborů intelektuálně žít. Nepatrný kousek tužky a popsaný kousek papíru hrozil temnou a studenou korekcí. Duševní šikana spojená se snížením již tak střídme vězeňské stravy byla navíc pravidelnou součástí korekce. O své duševní zdraví museli vězňové vést zápas již ve vyšetřovací vazbě, kdy byl člověk v cele sám a nucen ustavičně pod dozorem bachaře chodit od okna ke dveřím, ode dveří k oknu...

Propuštěna byla Růžena Vacková až v roce 1967, po téměř 16 letech za mřížemi. Navzdory všem okolnostem si zachovala vnitřní svobodu. Morální jednání pro ni bylo vždy důležitější než pohodlí, bezpečí nebo zdraví. Byl to její vzdor proti vnější nesvobodě a útlakům režimu, byl to způsob, jak důstojně přežít. Vnitřní svoboda Růženy Vackové se opírala také a její duchovní svět a všudypřítomné spojení s Bohem. Při představení můžeme sledovat, jak síla vlastních myšlenek a představivosti dokáže čelit útlaku, řevu a šikaně.

Více o Růžence Vackové v cyklu Paměti národa Kruté století:

www.youtube.com/watch?v=OVgwEzuQRhU

Úvod Zdeňka Pousty najdete v knize Růžena Vacková: *Vězeňské přednášky* (Archiv Univerzity Karlovy v Praze, 1999)

PRVNÍ ČÁST

Naladte se spolu se studenty na představení a připomeňte si historický kontext života Růženy Vackové. První cvičení může vypracovat každý sám, ve druhém a třetím cvičení doporučujeme dát hlavy dohromady ve dvojicích a společně hledat řešení. Na nalazení by vám měla stačit jedna vyučovací hodina.

I. WARM-UP OTÁZKY

Co víte o politických procesech 50. let 20. století? Vzpomenete si na některá jména?

Jakou roli hráli studenti středních a vysokých škol v protikomunistickém odboji?

A teď k dnešku a k vám. Co vám osobně vždycky zvedne náladu?

II. MOMENTY V ŽIVOTĚ RŮŽENY

Růžena Vacková se narodila v roce 1901 ve Velkém Meziříčí a zemřela v Praze v roce 1982. Z politicko-historického pohledu je v životě této „nepřevychovatelné“ ženy důležitých několik milníků. Podívejte se ně ve dvojicích a zkuste k nim připřadit správné datum.

1950

Růžena byla zatčena a odsouzena k trestu smrti. Naštěstí ji zachránilo zahájení Pražského povstání a osvobození vězňů z pankrácké věznice. Po této zkušenosti Růžena konvertovala ke katolické víře.

25. únor 1948

Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava byly uzavřeny české vysoké školy. Růžena Vacková potom přednášela ve svém bytě.

1939–1944

Studenti uspořádali protestní pochod na Pražský hrad. Byla to manifestace za zachování demokracie, studenti si přáli mluvit s prezidentem Edvardem Benešem. Pochod byl zastaven komunistickou policií a studenti byli následně vyhazováni ze škol. Jako jediná z pedagogů se jich zastala Růžena Vacková.

1977

Růžena Vacková byla zatčena Státní bezpečností. V politickém monstrprocesu Mádr a spol. byla Iživě obviněna jako „agentka Vatikánu“ a odsouzena za velezradu k 22 letům odnětí svobody. Cílem tohoto procesu bylo zlikvidovat a zdiskreditovat katolické intelektuály.

1967

Ve svých 29 letech se Růžena habilitovala v oboru klasická archeologie a stala se tak teprve druhou českou ženou – profesorkou.

listopad 1939

Růžena byla propuštěna na svobodu mnohem později než většina politických vězňů. Nepřízpůsobovala se totiž vězeňskému řádu, kladla mu otevřený odpor. Odmítala práci v neděli, účastnila se protestních hladovek a přednášela pro své spoluvězenkyně o dějinách umění.

1945

Byla mezi prvními, kdo podepsali Chartu.

1930

Profesorka Vacková už nesmí přednášet. Musela opustit pedagogický sbor filozofické fakulty Univerzity Karlovy. V přednáškách pokračovala soukromě ve svém bytě a zapojila se také do tzv. Katolické akce.

1952

V bytě Růženy Vackové se tajně scházeli členové protinacistického odboje. Růžena zde ukrývala také vysílačky.

III. KRIMINÁL

Představte si, že jste se stali politickými vězni. Co by vám ve věznici nejvíc chybělo? Zkuste si zapsat tři lidi, tři činnosti a tři věci.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins or other markings on the paper.

DRUHÁ ČÁST

Po zhlédnutí představení můžete individuálně i společně zreflektovat svůj zážitek. První cvičení vypracujte samostatně, další cvičení můžete projít ve dvojicích nebo skupinkách. Některé reflektivní otázky ve čtvrtém cvičení je možné zadat jako slohovou práci, některé z nich si naopak může zodpovědět každý sám pro sebe a není nutné odpovědi na ně sdílet.

I. ASOCIACE

Co vám po představení **ŽENY, DRŽTE HUBY!** utkvělo v paměti? Zapište si některé obrazy, situace, témata a emoce, které se vám vybaví. Potom je porovnejte s ostatními.

Čím rezonovala inscenace s vámi? O čem to bylo pro vás? Co vás osobně nejvíc zasáhlo?

Bylo představení v něčem neobvyklé, jiné, než divadlo, které jste znali dříve? Jak byste popsali formu inscenace, její divadelní jazyk?

II. HRDINKY

Pro Růženu Vackovou byla typická vnitřní síla, morální pevnost, nekompromisnost a nepřizpůsobivost. Byla to žena, která se řídila vírou v Boha a etickými hodnotami. Najdete v historii, literatuře nebo dramatu jiné hrdinky, které se řídily morálním kompasem a daly přednost zodpovědnosti k pravdě a etickému jednání před vlastním pohodlím nebo i životem? Zkuste popsat jejich jednání.

(Jeden příklad „nenapravitelné“ ženské postavy najdete na straně 12)

III. PŘÍBĚHY PRO DNEŠEK

Divadlo JEDL pracuje především autorsky. Nebere do rukou hotové hry, ale tvoří své inscenace na základě osobních příběhů, dopisů, vzpomínek nebo básní. Tvůrci si často vybírají těžká témata se silnou duchovní rovinou a osudy lidí v těžkých historických obdobích. Proč je podle vás důležité vyprávět v dnešní době příběh Růženy Vackové?

Zkuste najít jinou osobnost, o které byste chtěli vidět (nebo sami tvořit) divadlo. Může být podobně zapomenutá, jako byla donedávna Růžena Vacková. Čí příběh by měl být dnes sdělován a proč?

IV. REFLEKTIVNÍ OTÁZKY

Čím vás postava Růženy Vackové inspiruje?

Čím vás naopak rozčiluje?

Co dodává v těžkých situacích sílu a odvahu vám?

Jaké další postavy se v představení objevily? Jak rozumíte jejich roli a kostýmům?

Pro divadelní spolek JEDL je typické propojování žánrů umění, například divadla a hudby. Jak na vás působily Bachovy skladby zahráné na cembalo a violoncello? Co hudba v představení přinášela a vyjadřovala? Proč podle vás tvůrci zvolili tyto skladby?

Správné odpovědi ke cvičení II. DOBA A KONTEXT:

1930	Ve svých 29 letech se Růžena habilitovala v oboru klasická archeologie a stala se tak teprve druhou českou ženou – profesorkou.
listopad 1939	Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava byly uzavřeny české vysoké školy. Růžena Vacková potom přednášela ve svém bytě.
1939–1944	V bytě Růženy Vackové se tajně scházeli členové protinacistického odboje. Růžena zde ukrývala také vysíláčky.
1945	Růžena byla zatčena a odsouzena k trestu smrti. Naštěstí ji zachránilo zahájení Pražského povstání a osvobození vězňů z pankrácké věznice. Po této zkušenosti Růžena konvertovala ke katolické víře.
25. únor 1948	Studenti uspořádali protestní pochod na Pražský hrad. Byla to manifestace za zachování demokracie, studenti si přáli mluvit s prezidentem Edvardem Benešem. Pochod byl zastaven komunistickou policií a studenti byli následně vyhazováni ze škol. Jako jediná z pedagogů se jich zastala Růžena Vacková.
1950	Profesorka Vacková už nesmí přednášet. Musela opustit pedagogický sbor filozofické fakulty Univerzity Karlovy. V přednáškách pokračovala soukromě ve svém bytě a zapojila se také do tzv. Katolické akce.
1952	Růžena Vacková byla zatčena Státní bezpečností. V politickém monstrprocesu Mádr a spol. byla lživě obviněna jako „agentka Vatikánu“ a odsouzena za velezradu k 22 letům odnětí svobody. Cílem tohoto procesu bylo zlikvidovat a zdiskreditovat katolické intelektuály.
1967	Růžena byla propuštěna na svobodu mnohem později než většina politických vězňů. Nepřizpůsobovala se totiž vězeňskému řádu, kladla mu otevřený odpor. Odmítala práci v neděli, účastnila se protestních hladovek a přednášela pro své spoluvězenkyně o dějinách umění.
1977	Byla mezi prvními, kdo podepsali Chartu.

Příklad ke cvičení Druhá část – II. HRDINKY:

Postavu Antigony Sofoklovy tragédie *Antigona* můžeme považovat za nekompromisní ženu s neoblomnou vírou v božský řád. Antigona vzdoruje nařízení vládce Kreona a rozhodne se i přes jeho zákaz důstojně pohřbít svého bratra.

SLOVNÍČEK

ESTETIKA

Nauka o krásnu a jeho působení na člověka. Tato vědecká disciplína je blízká dějinám umění a filozofii, zabývá se lidským vnímáním umění a přírodního krásna. Kromě dějin umění a klasické archeologie navštěvovala Růžena Vacková na filozofické fakultě Univerzity Karlovy také přednášky z estetiky a později o estetice sama přednášela.

SPOLEK K231

Klub bývalých politických vězňů. Byl založen v roce 1968 v Praze a jeho hlavním cílem bylo provést rehabilitace bývalých politických vězňů. Růžena Vacková byla jeho členkou.

KATECHISMUS

Křesťanské učení, výklad základních složek křesťanské víry.

VOLÁME ČÍSLO 15

Malá odbojová skupina fungující během druhé světové války. Členové se snažili získávat informace o výrobě německých zbraní. Růžena se také zapojila a ukrývala ve svém bytě vysílačku.

FILCUNK

Tak se mezi vězni říkalo důkladné osobní prohlídce nebo prohlídce cely. Často během něho docházelo k ničení osobních věcí vězňů.

ŽENY, DRŽTE HUBY!

premiéra: 7. 2. 2023

scénář: **Lucie Trmíková**

režie: **Jan Nebeský**

hudba: **Matouš Hejl**

scéna: **Petra Vlachynská, Jan Nebeský**

kostýmy: **Petra Vlachynská**

vedoucí produkce: **Miriám Čandíková**

účinkují: **Lucie Trmíková, Jiří Černý / Robert Mikluš, Filip Dáamec, Monika Knoblochová, Libor Mašek**

metodický a pracovní list: **Alena Skálová**

grafická úprava: **Karla Gondeková (Studio Divize)**

www.divadlojedl.cz

